

יש בכוחן של י"ג מדות הרחמים שבתורה לשבור את הדינים ולכפות את כל הגזירות (וזהר פרשת נשא דף קלב ע"א ד"ה ויאנין תליסר אדרא רבא) ולסלק מעל ישראל את המקטרג (שם משמואל לר' שמואל מסוכטשוב פרשת ואתחנן שנת תרע"ה דף מ' ד"ה וז"ה ויתעבר ה' בי למענכ). **כי בהזכרת מדות אלו 'תופסים' כניכול את הקב"ה במדת רחמנותו, ואז בשליטת רוממותו הוא עובר על פשע וחונן את האדם אף בהעדר לו זכות** (נדרך ח"י לרמח"ל חלק ד פרק ו ד"ה הזכרת הי"ג מדות), ואפילו אם התפילה שקדמה לאמירת י"ג מדות לא היתה בבהירות כראוי, יקיים ה' את הבטחתו והן אינן חוזרות ריקם (יאור לשמים לר' מאיר הלוי מאנפא פרשת מטות ד"ה עוד נ"ל ומקודם נפרש). **ועל ידן אב הרחמים מוחל וסולח ומכפר על העוונות והחטאים והפשעים, והופך את 'מדת הדין' ל'מדת הרחמים'** (ובני ישכר' מאמרי חודש אלול מאמר ב אות ז). **ובזה ישראל לא נאבדים חלילה בצרותיהם הממרקים את עוונותיהם** (שם משמואל פרשת ואתחנן שנת תרע"ה דף מ' ד"ה אך בגוף הדבר ובקשתו). (וראה ספר 'קריית ארבע' לר' רחמים חורי פרשת לך דף ט ע"ב בחלק 'זרע האב' ד"ה ואגדלה שמך' בשם חכם אשכנזי שסמך אותיות האבות הקדושים 'אברהם יצחק יעקב' עלה י"ג כנגד י"ג מדות. ולכן בברכת אבות' שבתפילת עמידה מזכירים 'אלהי יעקב' ולא 'אלהי ישראל' כדי ששמותיהם של האבות יהיו י"ג אותיות ע"ש).

משה רבינו השתמש ב"ג מדות של רחמים להגן על ישראל

משה רבינו השתמש ב"ג מדות הרחמים לאחר מעשה העגל (פרקי דרבי אליעזר' פרק מו ד"ה וכשעבר הסיך, 'מאמר אם כל ח"י להרמ"ע מפאנו חלק ב סימן יז). **שבשעה שביקש ה' ללכות את ישראל** (דבר בעתו לר' ששון בן מרדכי שינדוך בחלק ט"ל מלאכות עמי רט ד"ה הגוון את הצמר), **אזי מרוב צערו של משה על ישראל** (רד"ל על 'פרקי דרבי אליעזר' פרק מו אות עט ד"ה התחיל משה) **הוא צעק לפני ה' את י"ג מדות הרחמים** (פרקי דרבי אליעזר' פרק מו ד"ה וכשעבר הסיך) **בכל הכוונה, על מנת 'למשוך' את המדות ולמחול את עוונותיהם** (דבר בעתו לר' ששון בן מרדכי שינדוך בחלק ט"ל מלאכות עמי רט ד"ה הגוון את הצמר). **והוסיף לבקש בפיו מאת ה' כי יסלח להם** (פרקי דרבי אליעזר' פרק מו ד"ה וכשעבר הסיך). **דבר זה נרמז בפרשה בה ה' ציוה להפריש את כל שבט לוי** (ראה במדבר ח, ו-יט) **על שקינאו לה' יתברך ולא חטאו בעגל** (ראה שמות לב, כו וברשי"י וידעת זקנים' שם. וכן ראה רש"י במדבר ח, יז ושפתי חכמים שם), **ששם נאמר בפסוקים י"ג פעמים התיבות 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'** (במדבר ח, ו ועוד) **כדי ללמד שישאל היו ראויים לכליה עבור העגל ורק התכפר להם ב"ג מדות של רחמים** שהזכיר משה רבינו. **ופעם אחת נאמר שם "עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"** (במדבר ח, ט) **כנגד הנשים שנכללו במקום אך לא חטאו בעגל** (משך חכמה לר' מאיר שמחה הכהן מדווינסק פרשת בעלזת ד"ה קח את הלויס).

משה רבינו השתמש במדות הרחמים גם בחטא המרגלים, כפי שאמר לה' **"וְעַתָּה יִגְדַל נָא פֶּחַ אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאָמֵר: ?הֲזֵי אֶרֶץ אֲפִים וְרֵב חֶסֶד נִשְׂא עֹן וְפֶשַׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶקֶד עֹן אָבוֹת עַל בְּנֵים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים: סֵלַח נָא לְעֹן הַעָם הַזֶּה וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לְעַם הַזֶּה מִמִּצְרָיִם וְעַד הַנְּהָ: וְיֵאמָר 'הֲזֵי יְהוָה סֵלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ"** (במדבר יז, יז-יח). **אמנם בחטא המרגלים משה רבינו הזכיר רק חלק מתוך י"ג מדות והשמיט את האחרות** (רבינו בחיי במדבר יז, יז, 'אור החיים הקדוש' במדבר יז, יח) **לפי שלא היה יכול להזכיר את כל המדות מחמת מעשיהם הרעים של המרגלים**. כגון מדת 'ואמת' שמחמת שקריהם על ארץ ישראל לא היה יכול לאומרה (וזהר פרשת שלח לך דף קסא ע"ב ד"ה אמר רבי יצחק). **וגם הזכיר משה רבינו רק את המדות הנצרכות לו כפי העת** (בית אלקיס' להמב"ט שער היסודות פרק כט ד"ה וקיום יעד זה. לפירוט המדות שחסרו וסיבתן ראה רמב"ן במדבר יז, יז, 'רבינו בחיי' במדבר יז, יז, 'אור החיים הקדוש' במדבר יז, יח).

לפני שמה רבינו אמר את מדות הרחמים בעוון המרגלים, הוא ביקש שתועיל הזכרתן כפי שאמר להם ה' **לומר בעת צרה שנאמר "וְעַתָּה יִגְדַל נָא פֶּחַ אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאָמֵר" (במדבר יז, יז) (בית אלקיס' לר' משה מטרנא שער היסודות פרק כט ד"ה וקיום יעד זה), "כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ" – כַּאֲשֶׁר אַתָּה בַעֲצֶמְךָ קִרַּאת וּדְבַרְתָּ בַעֲבֹר אֶת י"ג מְדוֹת הַרְחָמִים** (נפ"י ביאור הרד"ל על 'פרקי דרבי אליעזר' פרק מו אות עט ד"ה התחיל משה). **ועל כך ענה לו ה' "וְיֵאמָר ה' סֵלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ"** (במדבר יז, כ) (בית אלקיס' שער היסודות פרק כט ד"ה וקיום יעד זה), **התיבה "סֵלַחְתִּי" נאמרה בלשון עבר, על מנת להגיד למשה רבינו שכשם שהוא סלח אז בעוון העגל כדבריו, כן הוא סולח עתה בעוון המרגלים כדבריו** (פירוש מהר"י על 'פרקי דרבי אליעזר' סוף פרק מו ד"ה סלחתי כדברך). **וגם אחרי סילוקו של משה רבינו מהעולם הוא ממשיך לעמוד ולהזכיר את י"ג מדות הרחמים עבור ישראל, שכמו שהיה בעולם הזה כך גם בעולם העליון. ועל כך אמרו רבותינו 'משה רבינו לא מת'** (ראה גמ' סוטה דף יג ע"ב) **כי הוא ממשיך לשמש במרום** (שם משמואל לר' שמואל מסוכטשוב פרשת ואתחנן שנת תרע"ה דף מ' ד"ה אך בגוף הדבר).

י"ג מדות של רחמים מכוונות כנגד כל השבטים וחודשי השנה

ישנם י"ג חודשים בשנה יחד עם חודש העיבור והם מכוונים כנגד י"ג מדות של רחמים, לפי סדר החודשים. לכן **'א-ל'** הוא כנגד חודש ניסן על דרך שנאמר על יציאת מצרים בחודש זה **"אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרָיִם"** (במדבר כג, כב). **'רחם'** הוא כנגד חודש אייר ורמזו בראשי התיבות **"הֵן" "הֵן" "הֵן" "אֵל רַחֵם"** שבתחילת י"ג מדות הרחמים. **'וחנון'** הוא כנגד חודש סיון, לכן **'וחנון' בגמטריא מאה ועשרים כנגד מספר הימים של קבלת הלוחות שהיו שלש פעמים ארבעים יום**. שתי המדות **'ארץ' ו'אפים'** הם כנגד חודשים **תמוז ואב**, כי בתמוז היה אריכות אפים עד ששפך חמתו בתשעה באב. **'ורב חסד'** הוא כנגד חודש **אלול**, כי אז נפתחים מקורות הרחמים והחסדים. **'ואמת'** הוא כנגד חודש **תשרי**, כי אמת נקרא 'דין' לפי רבותינו. וזה נרמז בפסוק **"והיחן בַּחֶסֶד כֶּסֶף וְיִשֵּׁב עָלָיו בְּאֶמֶת"** (ישעיה טז, ח), שאם **"היחן בַּחֶסֶד כֶּסֶף"** בחודש אלול הנקרא 'רב חסד', אז הקב"ה **"וְיִשֵּׁב עָלָיו בְּאֶמֶת"** בחודש תשרי (יאמרי נעים' לר' מאיר מדווינסק פרשת ראה ד"ה ראה אנכי וכו'). **וכן הן שאר המדות והחודשים**.

מניין השבטים הקדושים יחד עם אפרים ומנשה הם י"ג, ומכוונים כנגד י"ג מדות הרחמים (מאמר אם כל ח"י להרמ"ע מפאנו חלק א פרק טו, 'בגדי אהרן' לר' אהרן תאומים דרשן על התורה פרשת מקץ דף לג ע"א טור א ד"ה והנה נזכר, ועפ"י פירוש סידור התפילה' לבעל הרוקח חלק ב פרק 'תפלת יום הכפורים' א-ל מלך יושבי ד"ה וכן אל מלך) **לפי הסדר**. לכן שני בניו של יוסף, **אפרים ומנשה**, הם כנגד מדות **'ופשע' ו'חטאה'** ובנימין כנגד המידה האחרונה **'ונקה'**. ועל כך אמרו רבותינו שכשהשבטים רצו לפגוע ביוסף הם נסעו 'ממדותיו של מקום' (ראה בראשית רבה, פד, יד) **לפי שבמעשיהם הם היו מעבירים מהעולם את אותן שתי המדות של 'ופשע' ו'חטאה'** (ברכת שמואל לר' אהרן קידנובר אביו של מחבר יקב הישר' פרשת ד"ה יעפ"י ביאור המ"ר פרשת ושב וישמר האיש נסעו בזה). **כמו כן גם כל י"ג העיקרים של התורה הקדושה יוצאים מתוך י"ג מדות הרחמים** (השליה הקדושה שער האותיות על י"ג העיקרים ד"ה יאל הרומז על חזק' ע"ש לפירוט הדברים ואכמ"ל). **וזה הטעם ששלמה המלך בנה את ביתו במשך י"ג שנה שנאמר "וְיָאֵת בֵּיתוֹ בְּנֵה שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיִכַל אֶת כָּל בֵּיתוֹ" (מלכים א' א, א) כדי להשיע בו בסוד י"ג מדות של רחמים** (קהלת יעקב' לר' יעקב פרדו על ספר מלכים פרק ז דף קסח ע"א טור א ד"ה ואת ביתו בנה שלמה).

י"ג מיני השבח שבברכת 'ישתבח' מכוונים כנגד י"ג מדות של רחמים. ואלו הן מיני השבח: **שִׁיר, וְשִׁבְחָה, הִלָּל, וְזִמְרָה, עֲזָה, וּמְשִׁיבָה, נִצַּח, גְּדֻלָּה, וְגִבוּרָה, תְּהִלָּה, וְתִפְאֶרֶת, קִדְשָׁה, וּמְלָכוּת** (פרי עץ חיים' לר' חיים וטאל שער הברכות פרק ז ד"ה ואח"כ יאמר הזמירות, וזהר פרשת תרומה דף קלב ע"א ד"ה כיון דמטי, 'סדר הימים' לר' משה בן מכיר סדר העבודה ד"ה ומסיים בברכת 'ישתבח'). **לכן צריך לומר אותם בכוונה ולא להפסיק בין שבחים אלו** (אור צדיקים' למחר"מ מפאירש עמוד העבודה פרק ט ד"ה איתא בזה"ה) **בדיבור אחר כלל** (וזהר פרשת תרומה דף קלב ע"א ד"ה ויעל דא אצטר"ך וכתב שם שאם מפסיק מתקלקל משמים על ידי שלהבת היוצאת מתחת כנפי הכרובים), **אך לא ידחק לאומרם בנשימה אחת כדי שיאמרו בנשימה אחת של מלך** (נפ"י 'בן איש חי' לר' יוסף חיים מבגד שנה א פרשת ויגש אות טו). **וכנגד י"ג מדות של רחמים גם תיקנו רבותינו י"ג תיבות בברכת ההדלקה של נרות החנוכה ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציונו להדליק נר חנוכה, על מנת לעורר את י"ג מדות הרחמים** (נפ"י 'יסוד יוסף' לר' יוסף יצחק יוסף' לר' משה בן מכיר יקב הישר' פ' ד"ה ויע"כ יראה לכוין בו). **וכתב שם ששתי התיבות 'של חנוכה' שיש בברכה לאותם אלו שוהגים לברך 'להדליק נר של חנוכה' (נחשבות לאחד), שסוד הדלקת נר חנוכה הוא כנגד י"ג מדות** (תפארת שלמה' לר' שלמה מראדמסק לזאת חנוכה ד"ה ויקחם ויעבירם).

וכן הוא בפסוק "והוא רחום וְכַפֵּר עֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אָפֹ וְלֹא יַעֲרִי כָל חַמְתּוֹ" (תהלים עח, לח) **שיש בו י"ג תיבות כנגד י"ג מדות של רחמים** (תולעת יעקב' לר' מאיר בן גבאי סוד השבת אות ט ד"ה תפלת ליל שבת, 'יסוד יוסף' רבו של מחבר ספר 'יקב הישר' תחילת פרק כו, 'חיי אברהם' על טעמי המצוות לר' אברהם כלפון סעיף נד בשם 'יקב הישר'). **על כן נתקן לאומרו**

בלילות של ימי החול, על מנת לבקש רחמים על הנפשות שהן נדונות בכל לילה על ידי שלש כתות של מלאכי חבלה שהן 'אף' 'משחית' 'חימה' הנזכרים בפסוק זה, שהמקום ברוך הוא יעשה למען י"ג מדותיו לרחם על הנפשות מפני חרון האף של מדת הדין (יתולעת יעקב' על סידור התפילה לר' מאיר בן גבאי סוד השבת אות ט ד"ה תפלת ליל שבת). וכן יש י"ג תיבות בפסוקים "תקעו בחדש שופר בפסוק ליום חגגנו: כי חק לישאל הוא משפט לאלהי יעקב" (תהלים פא, ד-ה) כנגד י"ג מדות הרחמים, לפי שהקב"ה מתמלא רחמים בזכות השופר (פירוש סידור התפילה' למחבר ספר הרוקח חלק ב פרק 'תפלת ראש השנה שופרות' ד"ה וטאמר תקע). וכן בכל חודש אלול אומרים מזמור 'לְדוֹד יְהוָה אוֹרֵי וְיִשְׁעֵי' (תהלים כז, א) כי יש בו י"ג פעמים שם הוי"ה כנגד י"ג מדות הרחמים שנפתחים בחודש זה (שערי ארוכה' לר' יעקב אבוחצירא דף א ע"א אות א ד"ה לוד ה' אורח).

י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן מעוררות את י"ג מדות הרחמים

ישנן י"ג מדות שבהן התורה נדרשת ונלמדת ואלו הן (א) קל וחומר (ב) גזרה שווה (ג) בנין אב וכתוב אחד ובנין אב ושני כתובים (ד) כלל ופרט (ה) פרט וכלל (ו) כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט (ז) מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל (ח) כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא (ט) כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טעון אחר שהוא כעניינו, יצא להקל ולא להחמיר (י) כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טעון אחר שלא כעניינו, יצא להקל ולהחמיר (יא) כל דבר שהיה בכלל ויצא לדון בדבר חדש, אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירו הכתוב לכללו בפירושו (יב) דבר הלמד מענינו ודבר הלמד מסופו (יג) וכן שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם (מתוך 'סידור התפילה' סוף סדר הקרבנות בתפילת שחרית בשם ר' ישמעאל).

אותן י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן נמסרו כדי לעורר על ידן את י"ג מדות של רחמים (ובני יששכר' לצבי אלימלך מדינוב מאמרי חודש סיון מאמר ו מדות התורה), **כי הן מפתחות לעורר את מדות הרחמים** (מגיד תעלומה' למחבר ספר 'בני יששכר' מבוא התלמוד קצור כללי הי"ג מדות ד"ה דע המקובל) **והן מכוונות כנגדן** (פירוש הסידור' לבעל הרוקח חלק א פרק יג ברייתא דרבי ישמעאל ד"ה אלו הן, ילקוט דוד' לר' דוד פוזנר פרשת כי תשא ד"ה יכן שלש עשרה' בשם המקובלים, יגרא דכלה' פרשת בראשית ד"ה גמי וימא לח ע"ב, 'קדושת לוי' לר' לוי יצחק מברדיצ'ב פרשת כי תשא על הפסוק ויעבור ה' על פניו ד"ה י"ג מדות הכלל, עפ"י זוהר פרשת פנחס דף רכ"ח ע"ב ד"ה יזאת טלית מסטרא' רעיא מהימנא) **אלו מול אלו – מדות שהתורה נדרשת בהן בתורה שבעל פה' מול מדות הרחמים הנמצאות בתורה שכתב' (היה ברכה' למחבר 'בני יששכר' מסכת ברכות פרק א ד"ה והנה אומר לך), כאשר י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן נמשכות מ"ג מדות הרחמים על הסדר** (ערבי נחל' פרשת יוצא דרוש א ד"ה ויבן כל זה בהקדם), **כך שהן נחשבות לאחד** (קדושת לוי' לר' יצחק לוי מברדיצ'ב פרשת כי תשא על הפסוק ויעבור ה' על פניו' בשם רב ר' דב בער זצ"ל המגיד ממעריטש). **ולכן כנגדן הנער נעשה בר מצוה דווקא בגיל י"ג שנים** (נדרשת על התורה' לר' יהושע אבן שועיב תלמיד הרשב"א סוף פרשת תרומה דף ל ע"א ד"ה עשרה רמזה יחזקאל. וראה 'חיים לנופא' לר' חיים פאלאני דף כו ע"ב ערך י"ג אות יט כי מספר י"ג נוגע לכל דבר שבקדושה ועייש שהאריך בוה).

היו אנשים מינים שביקשו להגיד כי ה' זקוק חלילה לאכילה' ושתיה' של הקרבנות (נעמודיה שבעה' לר' בצלאל הדרשן עמוד שלישי ד"ה יזוהו שכתב), **לכן אמר ה' 'אם אָרָעב לא אִמְר לך'** (תהלים ג, יג) **כי הוא לא זקוק לאכילה** (שערי החצר' לר' דוד בן שמעון פרק רעא דף קא ע"א ד"ה לענין נראה). **וכנגד זה נתקנו י"ג מיני קרבנות במקדש שהם: זבחים, פרים הנשרפים, שעירים הנשרפים, חטאות, עולה, זבחי שלמי צבור, אשמות, תודה, איל נזיר, שלמים, בכור, מעשר, פסח** (מתוך 'סדר הקרבנות' תפילת שחרית יום חול). **שמניינם י"ג דווקא, על מנת לזכור על ידם את י"ג מדות הרחמים' של ה' שבהם ניכר שהוא רחמן גדול** (נעמודיה שבעה' לר' בצלאל הדרשן עמוד שלישי ד"ה יזוהו שכתב בשם רבינו בחיי). **וכיון שרחמן לא מוסר את מזונותיו בידי האדם שיכול להיות בטבעו אכזרי** (עפ"י 'במדבר רבה' כא, יז), **לכן גם ה' הרחמן לא זקוק לאכילת קרבנות האדם**. מטעם זה גם סידרו בתפילת שחרית את 'הברייתא של רבי ישמעאל' ובה י"ג מדות שהתורה נדרשת רק אחרי סיום מעשה הקרבנות, להגיד שהתורה נדרשת ב"ג מדות שהם כנגד י"ג מדות של רחמים, וממילא אין להקשות ולהגיד שהקב"ה צריך את אכילת הקרבנות (נעמודיה שבעה' עמוד שלישי ד"ה יזוהו שכתב").

הנעת זקנו של האדם מעוררת את י"ג מדות הרחמים וי"ג מדות התורה

הזקן של האדם רומז ל"ג מדות הרחמים (ראה זוהר פרשת טא דף קלא ע"ב ד"ה תאטא), **ואם לא מגלחים אותו ניתן לעורר על ידו את י"ג מדות הרחמים** (בני יששכר' למהרצ"א מדינוב במאמרי חודש אלול מאמר ב אות ב). מחמת כן יש טבע בישראל, שכאשר אדם עוסק בתורה ומתקשה באיזה דבר או יש לו ספק ועיון בתורה, אזי הוא מושיט את ידו אל זקנו ומסלסל ומהפך בזקנו וממשמש בו, ומניע אותו מצד לצד. וזה משום שהזקן מרמז ל"ג מדות של רחמים ומדות אלו מכוונות כנגד י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם. וכאשר אדם אינו מבין איזה דבר, זה משום שהוא לא יכול להגיע לימדה' שהדבר הזה נדרש בה, שהרי במדות של התורה נמצאות כל מפתחות התורה. **לכן הוא ממשמש בזקנו ואז בהתעוררות של מטה מתעורר על ידו גם למעלה י"ג מדות של רחמים והן מעוררות את י"ג המדות שהתורה נדרשת בהן, והן מושפעות אל האדם – ואז מתגלה לו הדבר שנעלם מאתו, וגם מקום מוצא לימודו בתורה** (היה ברכה' למהרצ"א מדינוב מסכת ברכות פרק א ד"ה והנה אומר, יגרא דפרקא' למהרצ"א מדינוב סימן שלז).

וכענין זה היה עם ר' אלעזר בן עזריה כאשר התמנה לנשיא במקום רבן גמליאל, ואמר על עצמו "הרי אני כבן שבעים שנה", **לפי שהיה בגיל שמונה עשרה שנה בלבד וביום אחד נעשו לו שמונה עשרה שורות של שיער שיבה בזקנו עד שהיה נראה כבן שבעים שנה** (ראה גמי ברכות דף כח ע"א). **והיה זה מחמת שהוא הפליג לעסוק ולדרוש ב"ג מדות של התורה, לדעת מוצא כל דבר מן התורה, ומזה התעוררו על ידו י"ג מדות של רחמים, עד שנעשה זקנו המכוון כנגדם מעין הדוגמא העליונה והלבינו שערתיו** (היה ברכה' למחבר ספר 'בני יששכר' מסכת ברכות פרק א ד"ה והנה אומר, יגרא דפרקא' למחבר ספר 'בני יששכר' סימן שלז). **וגם כל צדיק וצדיק שלומד ב"ג מדות של התורה, יזכה כנגד זה לעתיד לבוא ל"ג נהרות של אפרסמון** (פירוש סידור התפילה' למחבר ספר הרוקח חלק א פרק יג ד"ה אלו הן) **בשכרו** (ידו בכלי על התורה לר' אליהו הכהן מחבר ספר 'שבת מוסר' סימן סז ד"ה ואי לאו), **שהם כנגד י"ג מדות**. ובאלו המדות כלול כל הטוב האלקי כפי שאמר ה' למשה 'וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱבֹר כָּל טוֹבֵי עַל פְּנֵיךָ" (שמות לג, יט) (בית מועד' לר' מנחם רבא דרוש שמיני פרק שיני לשרית יום הכפורים דף פא ע"א ד"ה ויש במספר קסוף).

כל מדה מי"ג מדות התורה מכוונת כנגד מדה מי"ג מדות הרחמים

כאשר מתעורר האדם לדרוש את י"ג מדות התורה מתוך תורה שכתב ולקבוע הלכותיהן בתורה שבעל פה, אזי הוא ממשיך את הארת הי"ג מדות של הרחמים העליונים המכוונות כנגדן (יורה דעות' למחבר 'בני יששכר' יהושע בפסוק 'לא ימוש ספר התורה' ד"ה אפשר לומר). **לכן ישנן י"ג פעמים בתורה שבהן חסרה התיבה 'האלה' כאשר מדובר באותם פסוקים על ריבוי תורה של בעל פה, כגון הפסוק 'וְאֶצְוָה אֶתְכֶם פֶּעַת הַהוּא אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן" (דברים א, יח), שאחרי התיבות "את כל הדברים" חסרה התיבה 'האלה'. וכן בפסוק "ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאל" (דברים כח, יז), שאחרי התיבות "מכל הדברים" חסרה התיבה 'האלה' וכן הלאה. וזה לפי שריבוי התורה שבעל פה הוא על ידי י"ג מדות של התורה, אשר מעוררות ל"ג מדות הרחמים העליונות. **לכן חסרות תיבות 'האלה' ב"ג פסוקים לרמוז על י"ג מדות של רחמים שמתעוררות כאשר דורשים את מדות התורה** (יגרא דכלה' לר' צבי אלימלך מדינוב פרשת דברים ד"ה ואזוה אתכם).**

